

РОЗДІЛ 4. ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Довбиш
Микита Олегович

Соціальні програми Європейського Союзу та адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС

УДК 351.84: 364.041 (061.1 (ЄС))
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2018-5-6-97-102>

Довбиш Микита Олегович
аспірант кафедри політичних наук
і права
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26,
м. Одеса, Україна

Реформа соціальної політики є одним з найбільш важливих питань не тільки для окремих держав-членів ЄС, а й для Європейського Союзу загалом. У цій статті висвітлюється зарубіжний досвід становлення, організації та правового забезпечення систем соціального захисту. Розглянуто пріоритети соціальної політики України та визначено, що полягає в реформуванні систем страхування, охорони здоров'я і законодавства. Акцентовується увага на особливостях соціального захисту сім'ї, дітей і молоді у країнах.

Ключові слова: зарубіжні системи соціального захисту, соціальна політика, витрати на соціальний захист, механізм захисту, сім'я, діти, молодь.

Актуальність теми. Система соціального захисту, яка формується в рамках Європейського Союзу, являє значний інтерес для країн колишнього Радянського Союзу, насамперед для України, з огляду на її прагнення увійти до ЄС. Саме цим пояснюється необхідність детального вивчення особливостей соціальної політики країн Європейського Союзу, аналізу реалізації програм соціального захисту населення, запозичення та адаптації до українських реалій кращих зразків соціальних програм у країнах ЄС, зокрема з підтримки багатодітних сімей.

Мета статті – висвітлення міжнародного досвіду соціального захисту сім'ї, дітей і молоді в країнах ЄС (насамперед у Німеччині, Франції та країнах Скандинавії) та визначення сприятливих умов для імплементації цього досвіду в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сторінках наукових джерел зазначена проблема ще не отримала цілісного висвітлення. Певна увага цим питанням приділялась у працях таких вітчизняних авторів, як: В. Авер'янов, С. Алексєєв, Ю. Битяк, Н. Карпачова, Б. Цветкова, І. Ярошенко та ін. Одне з перших комплексних досліджень проведене Л. Князькою, але воно охоплює проблеми адміністративно-правового регулювання в галузі соціального захисту населення в цілому. Варто відзначити, що поняття «соціальний захист» натеper є одним з найбільш дискусійних питань права соціального забезпечення. В різні часи його досліджували В. Андрєєв, Е. Мачульська, М. Полупанов, І. Сирота, В. Шайхатдинов та ін. У працях указаних авторів спостерігаємо різне розуміння поняття «соціальний захист».

Так, за переконанням Е. Мачульської та Ж. Горбачової, у широкому сенсі під соціальним захистом розуміють діяльність держави, спрямовану на забезпечення процесу формування і розвитку повноцінної особистості, виявлення і нейтралізацію негативних факторів, які впливають на особистість, створення умов для самовизначення й утвердження в житті. У вузькому сенсі – як сукупність законодавчо закріплених економічних і правових гарантій, що забезпечують дотримання найважливіших соціальних прав громадян і досягнення соціально-прийнятної рівня життя [5, с. 3].

Інший дослідник, І. Сирота, зазначає, що поняття «соціальний захист» входить до функцій держави та означає комплекс заходів матеріальної підтримки непрацевдатних, найменш захищених громадян [9, с. 10]. Що стосується організації системи соціального захисту сім'ї, дітей і молоді як в Україні, так і в зарубіжних країнах, то з багатьох позицій проблема майже не розглядалася. Цим зумовлена актуальність, наукове та практичне значення статті, що пропонується.

Матеріали та методи. Під час написання статті використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: абстрагування, аналізу, синтезу, порівняльний, системно-функціональний, соціологічний та інші методи. Емпіричну основу формують наукові політико-правові публікації, економіко-статистична інформація.

Виклад основного матеріалу. Невіддільною частиною соціальної держави є система соціального захисту населення, необхідна для реалізації матеріального благополуччя громадян, сприяння

соціальної злагоди та солідарності в суспільстві. Перед Україною стоїть завдання створення такої системи соціального захисту, яка змогла б досить швидко та якісно підняти рівень життя соціально незабезпечених груп населення і водночас не робити стримуючого впливу на розвиток економіки. Вирішення цього завдання може бути знайдено в створенні гнучких, здатних швидко адаптуватися в нових економічних умовах, програм соціального захисту, що ґрунтуються на кращих світових досягненнях і враховують національні особливості розвитку, при чому не лише на державному рівні, а й на рівні кожного окремого підприємства, діяльність якого має відповідати Конституції та стратегії розвитку країни, в якій вони функціонують, враховуючи, що «стратегічною метою України є побудова конкурентоспроможної соціально орієнтованої ринкової економіки та інтеграція у європейське співтовариство» [6]. Таке завдання вимагає осмислення характеру розвитку і специфіки функціонування систем соціального захисту в інших країнах, які віднесені до соціальних, що може допомогти визначити шляхи подальшого розвитку соціально-економічної політики України, виділити питання, розв'язання яких має належати до компетенції держави, та ті, розв'язання яких може бути забезпечене на рівні кожного окремого підприємства.

Коли ми говоримо, що рухаємося в Європу, це означає, що ми насамперед запозичуємо високі стандарти соціальної політики, дбаємо про впровадження в Україні справді європейського рівня життя.

Подолання відставання України від країн Європейського Союзу диктує необхідність послідовного впровадження принципів соціальної ринкової економіки, яка характеризується розвиненими ринковими відносинами, високим рівнем економічного розвитку, політичною демократією, гарантованим доступом до системи освіти та охорони здоров'я, розвиненою системою соціального захисту.

Водночас соціальна ринкова економіка в Європейському Союзі не є чимось статичним, вона пристосовується до економічних, політичних, соціальних і технологічних змін.

Існування соціальних стандартів, що відображають якість життя, дає змогу здійснювати ефективну соціальну політику, закладаючи необхідні для виконання умови в бюджет. Соціальна політика є ефективною тільки тоді, коли базується на дієвій системі стандартів, відповідальності за їх виконання, проведенні аналізу причини тих чи інших явищ, диспропорцій.

Система соціального захисту дітей і молоді виступає одним з інститутів реалізації соціально-економічної політики, мета якої полягає у забезпеченні соціальної стабільності і розвитку суспільства. Для досягнення цієї мети необхідним є наявність дієвого механізму захисту сім'ї, дітей і

молоді від соціальних ризиків та інших небезпек. На думку дослідниці С. Чернети, соціально-правовий захист дітей та молоді визначається законодавством України як один із основних напрямів державної політики щодо соціального захисту населення, тому має передбачати необхідність багатосекторальної діяльності, залучення до неї держави, громади, некомерційних та комерційних неурядових організацій та індивідуумів [13, с. 57].

Автор статті дотримується точки зору, що загальноприйнятим є таке визначення поняття соціального захисту: це «система юридичних, економічних, фінансових та організаційних засобів держави щодо захисту населення від соціальних ризиків» [1, с. 828].

Повноцінно функціонуюча система соціального захисту сім'ї, дітей і молоді має гарантувати: гідне соціальне існування дитини, повагу до її честі і гідності; максимально повне забезпечення системою соціального простору; обґрунтований і законодавчо визначений розподіл соціальних послуг, виплат і пільг у межах створеної системи; забезпечення ефективності функціонування закладів соціального захисту.

Для вирішення поставлених завдань створюється державна система, яка включає законодавче забезпечення її існування, органи різних рівнів, від Президента до місцевої влади, контроль за їхньою діяльністю, державне фінансування визначених програм, залучення громадськості до участі у системі соціального захисту через громадські організації, фонди, неурядові і міжнародні фонди.

Системи соціального захисту в країнах ЄС мають довгу історію і сформувалися в сучасному вигляді досить давно. На нинішньому етапі найважливіше завдання у галузі розвитку систем соціального захисту полягає в необхідності пристосування її до потреб сучасного суспільства, що змінилося.

На розвиток систем соціального захисту дітей і молоді в зарубіжних країнах значний вплив справила «концепція загального добробуту». Вперше основні принципи цієї концепції сформулював у 1942 р. видатний англійський економіст У. Беверидж. Основною її ідеєю є те, що держава загального добробуту – це держава, яка гарантує всім громадянам право на підтримку певного рівня життя, на охорону здоров'я та освіту за участю населення країни у фінансуванні зазначених програм (тобто за рахунок державних податків) [4, с. 98]. Ця концепція отримала поширення у всіх країнах Західної Європи та США. На початок 60-х років було здійснено перші кроки до виконання проектів введення «держави загального добробуту» в США та Великій Британії та «соціального суспільства» у ФРН та Австрії. Пропонувалося, що в умовах економічного розвитку і здійснення перерозподілу національного доходу можна досягти

певного вирівнювання доходів і ліквідації бідності. В наш час більшість західних учених визнають, що ідеологія держави загального добробуту певним чином застаріла і нині не відповідає реаліям життям. Наприкінці ХХ ст. модель держави загального добробуту у більшості розвинутих країн була реконструйована на базі теорії неоконсерватизму. Заповзятими прибічниками цієї теорії були Президент США Р. Рейган і Прем'єр-міністр Великої Британії М. Тетчер, які вважали, що постійний бюджетний дефіцит призводить до економічного спаду, а тому пропонували суттєве скорочення державного фінансування соціальної сфери. Ідея була підтримана більшістю західних країн, у зв'язку з цим були проведені певні кроки щодо реформування з цих позицій системи охорони здоров'я, призначення пенсій і допомог. Якщо проаналізувати такий підхід з позицій сучасної національної соціальної політики, то, на нашу думку, тут можна знайти певне раціональне зерно, а саме посилення контролю з боку держави за наданням допомоги тим категоріям громадян, які можуть і мають працювати, сприятиме більш стабільній допомозі таким незахищеним категоріям, як діти-інваліди, діти з багатодітних сімей, талановиті діти, студентська молодь тощо [6].

Серед тенденцій сучасного розвитку західних систем соціального захисту чітко простежується курс на залучення до вирішення проблем недержавних інститутів суспільства. Зокрема, в більшості розвинутих країн створюються податкові пільги для стимулювання недержавних фондів соціального забезпечення. Саме такий підхід, на нашу думку, має бути певним орієнтиром і для України.

Соціал-демократична модель, яку іноді називають солідарною, передбачає провідну роль держави в захисті населення. Причому пріоритетними завданнями державної соціальної політики вважаються вирівнювання рівня доходів населення і загальна зайнятість. Така модель знайшла практичне втілення в країнах Північної Європи – Швеції, Норвегії, Фінляндії, Данії, Нідерландах і Швейцарії. Основою фінансування соціальної сфери служить розвинений державний сектор економіки, зміцненню якого не в останню чергу сприяє дуже високий рівень оподаткування. Наприклад, частка державних витрат у ВВП Швеції становить 66%, Данії – 61%, Фінляндії – 56% [8]. Основна частина цих витрат йде на утримання об'єктів соціального призначення. Значну частину серед них становлять і трансфертні платежі, завдяки яким відбувається перерозподіл національного продукту на користь найменш забезпечених верств населення.

Особливу увагу дослідників привертає так звана Скандинавська модель системи соціального захисту (Швеція, Норвегія, Фінляндія). Соціальне забезпечення як інститут соціального захисту

використовується в цих країнах у більшому обсязі, ніж у інших європейських країнах. У скандинавських країнах домінує державна модель організації соціального захисту (за визначеною у цих країнах термінологією «соціальний добробут») [12, с. 28]. Ця модель включає в себе соціальну політику, яка гарантується і регулюється державою, а також зрівнювальний, загальний характер соціальних пільг та різних видів допомоги.

Незважаючи на схожі риси системи соціального захисту, в різних країнах Скандинавії вони мають свої відмінності за характером і організаційними формами реалізації соціальної політики. Так, модель соціального забезпечення Швеції складається із соціального страхування і соціальної суспільної допомоги. Державне страхове управління перебуває під юрисдикцією Міністерств охорони здоров'я та соціальних справ і відповідає за систему загального страхування. У наш час вся система соціального захисту країни регулюється Законом «Про загальне страхування» (діє з 1962 р.), який передбачає три типи дотацій: систему страхування у разі захворювання і страхування батьків; систему народних пенсій; систему додаткових пенсій.

Як приклад державного підходу соціального захисту дітей і молоді наведемо декілька фактів: на всіх дітей з дня народження до 16 років держава сплачує допомогу у розмірі понад 10000 крон, які не оподатковуються. Багатодітні сім'ї з трьома і більшою кількістю дітей щорічно отримують додаткову матеріальну допомогу. Кожний з батьків має право на державну підтримку у разі хвороби дитини. За законом країни стоматологічна допомога дітям і молоді до 20 років надається безкоштовно, причому не тільки державними, але й приватними дантистами. Цим категоріям хворих повністю компенсується придбання ліків, крім того, вони безкоштовно можуть перебувати в лікарні до 2-х років. Існують види додаткової державної допомоги для освіти дітей і молоді [6].

Соціальний захист у Швеції забезпечується відповідно до соціального стандарту. Це значить, що за будь-яких життєвих негараздів кожна сім'я може розраховувати на життєвий рівень, який був у цій сім'ї до появи тих негараздів. Ця модель передбачає: високий відсоток національного прибутку, акумульованого у держави, місцевих органів влади чи спеціальних інститутів, які займаються соціальним захистом населення; високий рівень зайнятості та інвестицій, спрямованих на одночасне забезпечення певної зайнятості.

Основним принципом системи соціального захисту Швеції є її універсальність, тобто охоплення всіх прошарків населення. Наступним за важливістю принципом, характерним для багатьох європейських «соціальних економік», є принцип соціальної солідарності, який полягає у тому,

що всі громадяни рівним чином і незалежно від соціального статусу беруть участь у фінансуванні системи соціального захисту, докладаючи відповідний власним прибуткам внесок. Необхідним елементом у такій системі є держава, яка бере на себе функції перерозподілу соціальних благ від забезпечених до найбільш уразливих категорій населення. Рівень оподаткування у Швеції є одним із найвищих у світі, але така дорожня система соціального захисту повністю компенсується високим ступенем соціальної захищеності населення.

Фінансування системи соціального захисту в Німеччині здійснюється із внесків застрахованих осіб найманої праці та роботодавців, за рахунок державного бюджету, а також за рахунок комбінації обох різновидів фінансування. Гарантом виконання соціальних зобов'язань виступає держава, перерозподіляючи частину коштів на покриття видатків у вигляді державних дотацій.

Водночас у Німеччині створено комплекс заходів для допомоги сім'ям, зокрема багатодітним. Згідно із класифікацією Г. Еспінг-Андерсена, Німеччина належить до консервативної (корпоративної) моделі соціальних держав. Ця модель характерна для країн із соціально орієнтованою економікою. Позиції держави тут сильні, однак бюджетні відрахування на соціальні заходи приблизно дорівнюють страховим внескам працівників і працедавців, хоч і перебувають у руках держави або під її контролем [11]. Крім Німеччини, до цієї групи належать держави континентальної Європи (Австрія, Італія, Франція). Інші моделі кардинально протилежні між собою. Ліберальна модель передбачає мінімальне залучення держави в ринкові відносини й обмеження застосування заходів державного регулювання. Соціал-демократична модель має на меті провідну роль держави в захисті населення. До ліберальної моделі належать Великобританія, Ірландія, Швейцарія, до соціал-демократичної – країни Північної Європи (Швеція, Норвегія, Фінляндія, Данія), а також Нідерланди [7].

Дуже важливим є те, що в Німеччині, як і в багатьох країнах ЄС (Фінляндія, Швеція, Нідерланди), для багатодітних батьків створюються сприятливі умови в трудових правовідносинах. Крім цього, в країнах ЄС держава активно залучає до роботи в соціальній сфері національні та міжнародні громадські організації, які виконують великий обсяг роботи. Проте хоч Німеччина і витрачає багато коштів на сімейну політику – народжуваність там низька. Одна з головних причин – погано функціонує система дитячих садків, що робить материнство соціально ризикованим [11]. Водночас варто почерпнути з досвіду Німеччини позитивний досвід щодо комплексної програми підтримки багатодітних сімей, яка б включала як допомогу їм з боку держави на засоби існування, так і на розвиток системи дитячих садків.

У цій державі стимулюванню сім'ї нині приділяється велика увага. Проте деякі експерти вважають, що їхній захист має бути посилений. У січні 1996 р. у Німеччині була введена нова система, відповідно до якої допомога багатодітним сім'ям надається у формі додаткової податкової знижки. Так, для розрахунку прибуткового податку з суми оподаткування віднімається певна сума допомог на дітей. Крім того, за народження кожної дитини матір отримує додатково податковий бонус. Сім'ям, що мають дітей, надається допомога на професійне навчання, а також податкові пільги на індивідуальне будівництво. Так звана дитяча допомога у Німеччині надається до 18 років включно, для дітей, що отримують освіту, – до 25 років [14].

Отже, соціальна політика в Німеччині передусім спрямована на підтримку середнього класу і його представників із малого та середнього бізнесу. Також для дітей з багатодітних сімей, котрі отримують вищу освіту, збільшено віковий рівень отримання пільг до 25 років (в Україні – до 23 років). У рамках соціальної допомоги багатодітним сім'ям у Німеччині надається допомога на засоби існування (гуртожиток, предмети гігієни, опалювання й на особисті потреби), а також допомога в особливих життєвих обставинах (вагітність, пологи або призначений лікарями відпочинок для матері та дитини) [11].

Французька державна система підтримки багатодітних сімей ще досконаліша, ніж німецька. В її основі є той самий фінансовий інструмент – податкові знижки. Однак із народженням більшої кількості дітей у Франції можна взагалі не платити податки. Крім цього, питання догляду за дітьми дошкільного віку перебуває на контролі держави: за бажання батьків за замовлені послуги вихователя заплатить держава [10].

Доцільно підкреслити, що Франція є однією із тих небагатьох країн, що мають чітко виражену політику підтримки багатодітності. Це виявляється в системі щомісячних виплат, які здійснюються тільки після народження другої дитини, що є унікальним випадком для Європи. Виплати й далі збільшуються за прогресивною шкалою. Обсяг виплат на третю дитину більший за обсяг виплат на другу в 2,3 рази, а обсяг виплат на четверту в 3,6 рази. Поряд із цим існують податкові знижки багатодітним сім'ям (взагалі французька система оподаткування орієнтована не на індивідуум, а на сім'ю), кожна дитина після третьої вважається одним податковим юнітом (попередні рахувались як половина), що зменшує суму нарахованого сім'ї податку. Народження кожної наступної дитини зменшує базу оподаткування так, що сім'ї з чотирма дітьми практично взагалі не платять податків. Поширюється ця пільга на всіх громадян незалежно від їхнього достатку [2; 8; 10]. Дослідження показало, що, незважаючи на наявні розбіжності в підходах до класифікації моделей

соціальної політики та відмінності у їх змісті, члени Європейського Союзу розвивають свою економіку у напрямі забезпечення високого рівня та стандартів життя, високого рівня соціального захисту, освіти та якості здоров'я, подолання бідності й нерівності. Моделлю соціальної політики України має стати побудова моделі соціально орієнтованої економіки, в основу якої мають бути покладені високі стандарти рівня життя людей, які максимально повно враховують і відповідають соціальним нормам ЄС [9].

Процес створення ефективної системи соціального захисту в Україні залежить від багатьох чинників. Одним із них є використання досвіду зарубіжних країн, де ця система працює тривалий час і має позитивні результати. Одним зі шляхів реформування системи соціального захисту також є врахування матеріального стану особи з метою надання їй безпосередньо тому, хто потребує допомоги, а не тому, хто може забезпечити себе сам. Цією методикою найбільше користується Великобританія. Матеріальний стан особи враховується під час виплати 34% усіх видів допомоги.

Отже, реальна ситуація є такою, що соціальне страхування залишається натеper найбільш поширеним і найбільш вагомим елементом системи соціального захисту більшості держав світу. В європейській економічній зоні обсяг коштів, які щорічно проходять через механізм соціального страхування, вдвічі перевищує асигнування державного бюджету та втричі – надходження на додатковий захист.

А загалом, розвинені країни найчастіше комбінують різноманітні економічні важелі для проведення досить вдалої соціальної політики. Проте досить значне місце у системі соціального захисту має займати саме державна підтримка найбільш уразливих верств населення.

Що стосується нашої держави, то в фінансовому плані система соціального захисту в Україні складається з трьох джерел: фондів соціального страхування, державного бюджету, недержавних джерел [3].

Сучасна галузь соціального захисту входить до нової соціальної реальності з викривленим механізмом децентралізованого управління та фінансування, який не забезпечений реальним збільшенням фінансової спроможності громад та впровадженням необхідних нових інструментів. У крайньому протиріччі перебувають підходи до фінансування надання соціальної допомоги та підтримки, виходячи з потреб та належності до визначеної вразливої категорії населення. Причиною цієї проблемної ситуації є невідповідність сформованої моделі управління фінансування системи соціального захисту населення сучасному соціально-економічному контексту.

Висновки і пропозиції. Здійснений аналіз формування систем соціального захисту дітей і

молоді у західних країнах дає змогу певним чином провести паралелі, виявити слабкі ланки національної системи соціального захисту, попрацювати над удосконаленням її адміністративно-правового складника.

Серед пріоритетів на нашу думку, можна визначити такі:

- система соціального захисту України потребує поглибленого наукового аналізу з позицій виявлення нових шляхів і напрямів її удосконалення;

- слід залучати механізми, які не досить ще використовуються для підвищення ефективності діяльності системи, насамперед сприяння з боку держави розширенню кола недержавних структур, які б хотіли займатися благодійництвом, опікуватися соціальним захистом сім'ї, дітей та молоді. Для цього потребує удосконалення система податкових пільг і привілеїв для організацій або приватних осіб, національних корпорацій та інших установ, які б могли вилучати значні кошти на підтримку системи соціального захисту;

- виявити реальні механізми забезпечення часткової децентралізації і надання більших повноважень місцевим органам державної влади і місцевого самоврядування для вирішення проблем соціального захисту дітей і молоді в регіонах.

Вивчення досвіду зарубіжних країн має для України важливе значення для розбудови власної системи соціального захисту сім'ї, дітей і молоді. Виникає можливість для проведення аналогій, здійснення вже перевірених історією кроків на шляху демократизації національної захисної системи.

Провідним аспектом соціального захисту дитинства нині є максимальне врахування інтересів дітей в умовах соціально-економічних труднощів, пережитих Українською державою впродовж останніх років. Особливого значення у цьому контексті набуває допомога соціально незахищеним дітям та дітям з групи ризику, що може стати предметом подальших наукових пошуків.

Таким чином, для вирішення проблем, що постають перед Україною в галузі соціального захисту, доцільно було б запозичити певні риси систем соціального захисту найбільш розвинених країн світу. Адже їх багаторічний досвід дає можливість відібрати позитивні та ефективні методи соціального захисту, тим самим уникнути значних помилок у вдосконаленні власної системи соціального захисту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Великий енциклопедичний юридичний словник /За ред. Ю.С. Шемшученка. К.: Вид-во «Юридична думка», 2007. 990 с.
2. Добрянський А. Зарубіжний досвід вирішення проблем багатодітних сімей (на прикладі деяких країн ЄС). Ефективність державного управління: збірник наукових праць. 2015. Вип. 44. С. 104–110.

3. Коваль О.Я., Тарасенко Л.Л., Яцків Т.Г. Реформування пільг і привілеїв в Україні – наближення до європейських стандартів. Л.: Галиц. друкар, 2009. 216 с.

4. Михенко А., Щур Н. Світові моделі соціальної політики: уроки для України. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wpcontent/uploads/2013/11/2011-2-31.pdf>

5. Мачульская Е.Е., Горбачева Ж.А. Право социального обеспечения. М., 1998. 278 с.

6. Павленко М. Світовий досвід функціонування систем соціального страхування. Уроки для України. Україна: аспекти праці. 2002. № 6. С. 30–36.

7. Пол де Нойер. Система соціального забезпечення в Нідерландах. Соціальна політика і соціальна робота. 1999. № 2. С. 28–38.

8. Про становище багатодітних сімей у країнах ЄС. URL: <http://bukviche.com/pro-stanovychebahatoditnych-simej>

9. Сирота І.М. Право социального обеспечения в Украине. Х.: Одиссей, 2004. 384 с.

10. Система соціального захисту населення у Франції. URL: <http://www.pilga.in.ua>

11. Соціальний захист населення в Німеччині. URL: <http://www.pilga.in.ua>

12. Слюсаренко К.В. Соціальна політика ЄС: сучасні виклики і перспективи. Економічний аналіз. 2017. Т. 27. № 1. С. 80–90.

13. Чернета С.Ю. Засади соціально-правового захисту дітей та молоді: законодавче забезпечення. Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. 2009. № 20. С. 54–58.

14. Шитченко В.Г. Моделі соціального захисту в державах-членах Європейського Союзу. Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці. Серія: Право. Економіка. Гуманітарні науки. Щоквартальний науковий збірник. 2008. № 1. Чернігів: Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2008. С. 36–44.

REFERENCES:

1. Velikiy enciklopedichniy yuridichniy slovník / Za red. Yu S. Shemshuchenka. K.: Vid-vo "Yuridichna dumka", 2007. 990 s.

2. Dobryanskiy A. Zarubizhniy dosvid virishennya problem bagatoditnih simey (na prikladi deyakih krain ES). Efektivnist derzhavnogo upravlinnya: Zbirnik naukovih prac. 2015. Vip. 44. S. 104–110.

3. Koval O.Ya., Tarasenko L.L., Yackiv T.G. Reformuvannya pilg i privileiv v Ukraini – nablizhennya do evropeyskih standartiv. L.: Galic. drukar, 2009. 216 s.

4. Mihenko A., Schur N. Svitovi modeli socialnoi politiki: uroki dlya Ukraini. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wpcontent/uploads/2013/11/2011-2-31.pdf>.

5. Machulskaaya E.E., Gorbacheva Zh.A. Pravo socialnogo obespecheniya. M., 1998. 278 s.

6. Pavlenko M. Svitoviy dosvid funkcionuvannya sistem socialnogo strahuvannya. Uroki dlya Ukraini. Ukraina: aspekti praci. 2002. № 6. S. 30–36.

7. Pol de Noyer. Sistema socialnogo zabezpechenya v Niderlandah. Socialna politika i socialna robota. 1999. № 2. S. 28–38.

8. Pro stanovishe bagatoditnih simey u krainah ES. URL: <http://bukviche.com/pro-stanovychebahatoditnych-simej>.

9. Sirota I.M. Pravo socialnogo obespecheniya v Ukraine. H.: Odissey, 2004. 384 s.

10. Sistema socialnogo zahistu naselennya u Francii. URL: <http://www.pilga.in.ua>

11. Socialniy zahist naselennya v Nimechchini. URL: <http://www.pilga.in.ua>

12. Slyusarenko K.V. Socialna politika ES: suchasni vikliki i perspektivi. Ekonomichniy analiz. 2017. T. 27. № 1. S. 80–90.

13. Cherneta S.Yu. Zasadi socialno-pravovogo zahistu ditey ta molodi: zakonodavche zabezpechennya. Naukoviy visnik Volinskogo nac. un-tu im. Lesi Ukrainki. 2009. № 20. S. 54–58.

14. Shitchenko V.G. Modeli socialnogo zahistu v derzhavah-chlenah Evropeyskogo Soyuzu. Visnik Chernigivskogo derzhavnogo institutu prava, socialnih tehnologiy ta praci. Seriya: Pravo. Ekonomika. Gumanitarni nauki. Schokvartalnyi naukoviy zbirnik. 2008. № 1. Chernigiv: Chernigivskiy derzhavniy institut prava, socialnih tehnologiy ta praci, 2008. S. 36–44.

Social programs of the European Union and adaptation of Ukraine's social policy to EU standards

Dovbysh Mykyta Olehovych

Postgraduate Student at the Department of Political Science and Law South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky Staroportofrankivska str., 26, Odesa, Ukraine

The reform of social policy is one of the most important issues not only for individual EU member states, but also for the European Union as a whole. This article covers the international experience of the formation, organization and legal support of social protection systems. The priorities of the social policy of Ukraine are considered and it is determined that the adaptation of the social policy of Ukraine to EU standards consists in reforming the insurance, health care and legislation systems. Attention is focused on the features of social protection of families, children and young people in the countries of the European Union.

Key words: foreign systems of social protection, social policy, expenditures for social protection, protection mechanism, family, children, youth.